

Checklist PTA Maatschappijleer

Bij het maken of evalueren van uw eigen PTA kunt u onderstaande checklist gebruiken.

1. Visie op onderwijs

De school heeft haar visie op onderwijs en de wijze waarop die in de school specifiek vorm moet krijgen beschreven in een document (beleidsplan, schoolplan, visiestuk).

Bijvoorbeeld:

- *aandacht voor cognitieve en metacognitieve vaardigheden;*
- *aandacht voor individu, talentontwikkeling, zelfstandigheid, leren- leren, adaptief leren etc.;*
- *positionering van de school;*
- *de denominatie van de school.*

2. Visie op actief burgerschap

Het beleidsplan van de school bevat een visie op actief burgerschap. Sinds 2006 is elke school verplicht aandacht te besteden aan burgerschap. Maatschappijleer kan daarin een prominente rol hebben.

Bijvoorbeeld:

- *aandacht voor maatschappelijke vraagstukken en dilemma's, als ongelijkheid, armoede, duurzaamheid, globalisering, invloed van media;*
- *de school hecht aan een bewuste attitude van leerlingen ten aanzien van maatschappelijke vraagstukken en actuele kwesties en draagt dat ook uit in de profilering van de school;*
- *de school heeft als vast onderdeel van het curriculum een maatschappelijke stage en verbindt die onder andere aan maatschappijleer;*
- *bij internationale uitwisselingen neemt maatschappijleer een prominente plek in, omdat die veelal in het teken staan van maatschappelijke kwesties en ontwikkelingen;*
- *de school besteedt aandacht aan mensenrechteneducatie en maatschappijleer speelt daarin een rol van betekenis;*
- *In het beleidsplan worden bepaalde aspecten van burgerschap aan maatschappijleer gekoppeld.*

3. Visie van de sectie op het vak

De sectie heeft – op basis van het examenprogramma - een duidelijke visie geformuleerd ten aanzien wat de leerlingen moeten kennen en kunnen op het vakgebied.

De nadruk ligt bijvoorbeeld op:

- *het aanleren van de benaderingswijze van het vak;*
- *politieke en maatschappelijke basiskennis;*
- *politiek en maatschappelijk oordeelsvermogen en het vermogen tot politieke en maatschappelijke participatie (burgerschap);*
- *kritische en sociale bewustwording, bevorderen van kritische houding en standpuntbepaling;*
- *verduidelijking van de eigen situatie en de plaats binnen maatschappelijke verbanden;*
- *actuele maatschappelijke en politieke ontwikkelingen kunnen plaatsnemen.*

4. Verplicht te toetsen exameneenheden in het schoolexamen

Het examenprogramma maatschappijleer bestaat uit de volgende exameneenheden:

K1 Oriëntatie op leren en werken

K2 Basisvaardigheden

K3 Leervaardigheden in het vak maatschappijleer

K4 Cultuur en socialisatie

K5 Sociale verschillen

K6 Macht en zeggenschap

K7 Beeldvorming en stereotypering

5. Extra onderdelen in het PTA

Scholen kunnen zich profileren door eigen keuzes te maken en onderdelen toe te voegen.

Bijvoorbeeld:

- *vakoverstijgende projecten, bv. internationalisering, waarbij maatschappijleer (mede) een rol speelt en waarbij deelname ook tot een beoordeling kan leiden voor maatschappijleer;*
- *deelname aan een maatschappelijke stage waarin bepaalde vakspecifieke vaardigheden of inhouden van maatschappijleer aan bod komen;*
- *het maken van een film in het kader van een uitwisselingsproject waarbij het script onderdeel kan zijn van de te beoordelen vakspecifieke vaardigheid (bv. invalshoeken toepassen);*
- *een project zoals het organiseren van een actiedag, deelname aan een debatwedstrijd;*
- *het aanleggen van een krantendossier.*

6. De inhoud van het PTA

Het PTA heeft twee functies. In de eerste plaats is het een document dat bedoeld is om kandidaten, ouders/verzorgers, docenten en directie te informeren over de inhoud en het afnemen van het schoolexamen. In de tweede plaats is het PTA een verantwoording van de school aan de inspectie. Sommige scholen sturen de inspectie het PTA zoals dat onder kandidaten is verspreid; andere scholen sturen de inspectie een uitgebreidere versie.

In het PTA geeft de sectie maatschappijleer aan:

- a. wat een leerling moet leren;*
- b. wat een leerling moet kunnen;*
- c. hoe dit getoetst en/of beoordeeld wordt;*
- d. hoe het cijfer voor het schoolexamen tot stand komt;*
- e. wanneer een examenonderdeel moet zijn afgerond;*
- f. eventuele handelingsopdrachten;*
- g. eventuele praktische opdrachten;*
- h. wat de regels voor herkansingen zijn.*

7. PTA: spreiding en weging

Bij besluitvorming over spreiding en weging van examenonderdelen kunt u de volgende vragen stellen:

- In welk leerjaar wordt maatschappijleer aangeboden en welke gevolgen heeft dat voor de spreiding en weging van schoolexamenonderdelen?
- Maakt u de weging van de verschillende onderdelen afhankelijk van de omvang en niveau van de te bestuderen leerstof?
- Maakt u de weging van de verschillende onderdelen afhankelijk van de door de leerlingen te besteden tijd aan een onderdeel?
- Met welke andere vakken is afstemming van de spreiding en weging van examenonderdelen van belang? Bijvoorbeeld om bepaalde onderdelen samen te doen of om te voorkomen dat leerlingen in een bepaalde periode worden overladen met schoolexamenonderdelen.
- Maakt u toetsen die steeds even zwaar tellen en verdeelt u het examenprogramma ongeveer evenredig over het aantal toetsen?
- Of nemen de toetsen toe in omvang en tellen ze steeds iets zwaarder mee?
- Of is er een onderscheid tussen grotere schoolexametoetsen (in SE-weeken) en kleinere toetsen die ook meetellen?
- Daaraan gekoppeld: voegt u meerdere inhoudelijke exameneenheden samen in één schoolexametoets, gaat elke toets over één exameneenheid, of zijn er per exameneenheid meerdere toetsen?
- Wat is de verhouding tussen toetsen en praktische opdrachten?
- Wel of geen praktische opdrachten; wel of geen handelingsdelen?
- Heeft elk blok/elke periode dezelfde opbouw als het gaat om toetsen en praktische opdrachten? Of mogen er verschillen zitten tussen periodes?

8. PTA: herkansingsbeleid

- *Heeft u in het PTA duidelijk beschreven welke toetsen leerlingen mogen herkansen (en hoe vaak er herkanst mag worden.)*
- *Heeft u daarbij rekening gehouden met het algemene herkansingsbeleid van de school?*
- *Heeft u de uitwerking van de specifieke herkansingsregeling voor maatschappijleer (zie de handreiking) een plek gegeven in het PTA?*